

14. Цивільний процес України : підручник / [Харитонов С. О., Харитонова О. І., Андронов І. В. та ін.] ; за ред. Харитонова С. О., Харитонової О. І., Голубевої Н. Ю. – К. : Істина, 2011. – 536 с.

15. Цивільне процесуальне право України : підручник / [Бичкова С. С., Бірюков І. А., Бобрик В. І. та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К. : Атіка, 2009. – 760 с.

16. Позовне провадження : монографія / [В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, П. І. Радченко та ін.] ; за заг. ред. В. В. Комарова. – Харків : Право, 2011. – 552 с.

17. Проблемные вопросы гражданского и арбитражного процессов / Под ред. Л. Ф. Лесницкой, М. А. Рожковой. – М. : Статут, 2008. – 508 с.

18. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg=1618-15>.

Корольов В. В. Поняття та особливості забезпечення позову в цивільному процесі

Стаття присвячена дослідженню поняття «забезпечення позову» в цивільному процесі, визначенню його ознак.

Ключові слова: цивільний процес, позов, забезпечення позову, виконання судового рішення.

Корольов В. В. Понятие и особенности обеспечения иска в гражданском процессе

Статья посвящена исследованию понятия «обеспечения иска» в гражданском процессе, определению его признаков.

Ключевые слова: гражданский процесс, иск, обеспечение иска, выполнения судебного решения.

Koroljov V. V. A concept and features of security for a claim are in civil procedure

The article is sanctified to research of concept of security for a claim in civil procedure, to determination of his signs.

Keywords: civil procedure, lawsuit, security for a claim, implementation of court decision.

ЛОГВИНОВА М.В., ГАНКЕВИЧ-ЖУРАВЛЬОВА О.М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ БАТЬКІВСТВА ОСОБОЮ, ЯКА УТРИМУЄ ТА ВИХОВУЄ ДИТИНУ

УДК 347.632.12

Постановка проблеми. Відповідно до ч.3 ст. 128 Сімейного кодексу України (далі – СК України) позов про визнання батьківства може бути пред'явлений матір'ю, особою, яка вважає себе батьком дитини, опікуном, піклувальником дитини, особою, яка утримує та виховує дитину, а також самою дитиною, яка досягла повноліття. [1]

На перший погляд, перелік осіб, наділених правом звернення до суду з метою визнання батьківства, не викликає зауважень. Водночас серед перелічених осіб звертає на себе увагу такий суб'єкт звернення з позовом про визнання батьківства як особа, яка утримує та виховує дитину.

Сімейне законодавство України не містить дефініції особи, яка утримує та виховує дитину. Крім того, ст. 2 СК України визначаючи коло учасників сімейних відносин, які регулює кодекс, не передбачає такої категорії осіб. З'ясування поняття особи, яка утримує та виховує дитину, сприятиме правильному встановленню наявності чи відсутності в цієї особи права пред'явлення позову про визнання батьківства.

Аналіз досліджень даної проблеми. Дослідженню суб'єктного складу сімейних правовідносин в юридичній науці приділено значну увагу. Серед ґрунтовних наукових досліджень, які безпосередньо стосуються суб'єктів сімейних правовідносин, варто виокремити праці М.В.Антокольської, Ю.Ф.Беспалова, В.А.Ваграса, В.І.Даніліна, І.В.Жилінкової, О.М.Калітенко, Г.К.Матвєєва, О.А.Пушкіна, З.В.Ромовської, С.Я.Фурси, Ю.С.Червоного, Я.М.Шевченка та інші.

Незважаючи на численність наукових праць з обраної тематики, жодного наукового дослідження питання правового статусу осіб, які утримують та виховують дітей, як потенційних ініціаторів позовного провадження у справах про визнання батьківства, проведено не було.

Постановка мети. Основною метою статті є визначення на основі теоретичного аналізу та з урахуванням правозастосовчої практики поняття особи, яка утримує та виховує дитину, та її місця серед інших осіб, які мають право пред'явлення позову про визнання батьківства в контексті ч. 3 ст. 128 СК України.

Виклад основного матеріалу. В теорії сімейного права питання юридичної природи особи, яка утримує та виховує дитину, не розкрито. Аналіз більшості науково-практичних коментарів СК України [2, с.207-210; 3, с.260-265; 4, с.356-360] засвідчує той факт, що науковці ухиляються від можливості висловити свою думку відносно розуміння особи, яка утримує та виховує дитину, як ініціатора судового процесу в справах про визнання батьківства.

Суперечливою в питанні тлумачення поняття «особи, яка утримує та виховує дитину» є позиція розробників Постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» (далі – постанова ПВС України №3). [5]

Структурно постанова побудована таким чином, що в п. 4 дається визначення понять, які вживаються в СК України. Одним з таких понять є поняття «інші особи». В цьому контексті доречним буде зауважити, що в СК України така суб'єктна категорія як «інші особи» вживається в двох значеннях. В першому значенні мова йде про можливість звернен-

ня до суду інших осіб на захист своїх прав та інтересів. При цьому в СК України тільки дві статті передбачають можливість пред'явлення позову іншими особами: у випадку порушення їх прав та інтересів у зв'язку з реєстрацією недійсного шлюбу (ст. 42) та укладенням недійсного шлюбного договору (ст.103). В другому значенні інші особи в силу закону можуть виконувати батьківські обов'язки. Так, ч. 1 ст. 135 СК України передбачає, що «у разі смерті матері, а також за неможливості встановити місце її проживання чи перебування запис про матір та батька дитини провадиться за заявою... інших осіб». Відповідно до ч. 2 ст. 144 СК України «у разі смерті батьків або неможливості для них з інших причин зареєструвати народження дитини реєстрація провадиться за заявою...інших осіб».

Незважаючи на завуальоване в нормах СК України словосполучення «інші особи», в абз.5 п. 4 постанови ПВС України №3 чітко зазначено, що інші особи – це особи, в сім'ях яких виховується дитина. Ними можуть бути тітка, дядько, двоюрідні сестра, брат, а також сусіди чи інші сторонні особи, тобто особи, які з огляду на положення ч. 4 ст. 2 СК України не є учасниками сімейних відносин, які регулює кодекс.

Крім того, не роз'яснюючи суті, розробники постанови ПВС України №3 оперують терміном «інша особа, на утриманні якої перебуває дитина». При цьому відповідно до абз. 1 п. 5 постанови правом на звернення до суду з позовом про визнання батьківства наділена саме особа, на утриманні якої перебуває дитина, незважаючи на те, що ч. 3 ст. 128 СК України закріплює право пред'явлення такого позову за особою, яка утримує та виховує дитину (курсив наш. – О.Г-Ж., М.Л.).

«Цінні» рекомендації Пленуму Верховного Суду України на цьому не завершуються. В абз. 2 п. 5 постанови зазначається, що «при зверненні до суду особи, на утриманні якої перебуває дитина і яка не є опікуном (піклувальником)... для захисту інтересів дитини до участі у справі необхідно залучити орган опіки та піклування». В цьому абзаці викликає несприйняття два аспекти: по-перше, в чітких інтересах (як не в інтересах дитини) при пред'явленні позову про визнання батьківства діє особа, яка утримує та виховує дитину, якщо для захисту інтересів останньої до участі у справі необхідно залучити орган опіки та піклування; по-друге, якими правовими підставами буде керуватися суддя для залучення органу опіки та піклування у справу, якщо участь останнього в справах про визнання батьківства не передбачена ні ст. 19, ні ст. 128 СК України.

Як бачимо, намагання розкрити поняття «особи, яка утримує та виховує дитину» за допомогою роз'яснення Верховного Суду України,

фактично виявило «слабкі місця» в практичному розумінні нормативних положень.

На наше переконання, при визначенні узагальнюючої категорії «особа, яка утримує та виховує дитину», у сімейному законодавстві доцільно враховувати підставу виникнення між фізичною особою та дитиною відносин утримання та виховання. Такий підхід дозволяє виокремити наступні три суб'єктні складові поняття «особа, яка утримує та виховує дитину»:

1. Якщо між особою та дитиною відносини утримання та виховання останньої виникають на підставі кровної спорідненості, то до осіб, які утримують та виховують дитину, можна віднести бабу, діда, прабабу, прадіда, рідних братів та сестер. З юридичної точки зору вказані особи наділені правом щодо захисту прав та інтересів дітей. Ст.ст. 258, 262 СК України передбачають право баби, діда, сестри, брата на звернення за захистом прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх та повнолітніх непрацездатних внуків, братів, сестер до суду без спеціальних на те повноважень.

В цьому контексті варто зауважити, що законодавець, наділяючи прабабу та прадіда правом на виховання правнуків (ст. 257 СК України), не надає їм права щодо захисту правнуків (ст.258 СК України). Водночас з буквального аналізу норм ст.ст.128 і 258 СК України вбачається парадоксальна ситуація. Прабаба (прадід) як особа, яка утримує та виховує правнука, має право в інтересах дитини пред'являти позов про визнання батьківства (ст.128), не будучи при цьому суб'єктом права звернення (курсив наш. – О.Ж., М.Л.) за захистом прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх та повнолітніх непрацездатних правнуків до суду без спеціальних на те повноважень (ст.258).

В процесуальному аспекті баба, дід, брат, сестра, реалізуючи право на звернення до суду в інтересах внука, брата і сестри, на наше переконання, виступають законними представниками дитини. Це твердження ґрунтується на положеннях чч. 1, 2 ст. 39 Цивільного процесуального кодексу України [6], в яких передбачається, що права, свободи та інтереси малолітніх та неповнолітніх осіб захищають у суді не тільки їхні батьки, усиновлювачі, опікуни, піклувальники, але й інші особи, визначені законом. Така нормативна позиція дозволила науковцям аргументувати думку про те, що однією з підстав законного представництва є факт спорідненості. [7, с.151] Звертаючи увагу на доктрину сімейного права, констатуємо що баба, дід та внук є родичами прямої лінії споріднення, а рідні брати і сестри є родичами побічної лінії споріднення. Тобто сімейні правовідносини між зазначеними особами ґрунтуються виключ-

но на факті спорідненості. Отже з врахуванням того, що відносини між бабою, дідом, братом, сестрою та дитиною, на захист прав та інтересів якої вказані особи можуть звертатися до суду (ст. 258, 262 СК України), засновані на факті споріднення, вважаємо, що в контексті чч. 1, 2 ст. 39 ЦПК України до категорії інших осіб, визначених законом, які виступатимуть законними представниками, можна віднести бабу, діда, повнолітніх брата і сестру.

2. Як відомо, сімейні відносини будуються не тільки за принципом кровного споріднення, а й за фактом спільного проживання. Тому учасниками таких відносин можна визнати мачуху та вітчима. Безумовно, мачуха, вітчим та пасинок, падчерка, не пов'язані родинними зв'язками, проте вони належать до категорії учасників сімейних відносин, що є похідними від шлюбно-сімейних. [4, с. 24]

Для мачухи та вітчима відповідно до чинного сімейного законодавства виховання пасинка, падчерки не є обов'язком і здійснюється виключно добровільно (ст. 260 СК України). Водночас ст. 268 СК України закріплює обов'язок мачухи, вітчима утримувати пасинка, падчерку. При цьому структура ст. 268 СК України дозволяє стверджувати, що виконанню обов'язку мачухи, вітчима утримувати падчерку, пасинка передують відповідний обов'язок батьків, діда, баби, повнолітніх братів і сестер.

Наділяючи мачуху та вітчима правом брати участь у вихованні пасинка, падчерки та обов'язком їх утримувати, СК України передбачає право мачухи, вітчима на захист дітей. Так, ч. 2 ст. 262 СК України чітко визначає, що мачуха, вітчим мають право звертатися за захистом прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх та повнолітніх непрацездатних пасинка, падчерки до органу опіки та піклування або до суду без спеціальних на те повноважень.

Отже, реалізуючи право на виховання пасинка, падчерки та здійснюючи обов'язок їх утримання, мачуху та вітчима теоретично можна вважати особами, які утримують та виховують дитину.

При цьому постає питання про можливість мачухи та вітчима пред'являти до суду позов про визнання батьківства. Так, навряд чи мачуха, будучи дружиною батька падчерки, пасинка, має право звертатися до суду із позовом про визнання батьківства. Статус мачухи одержує друга дружина батька; жінка, яка не є рідною матір'ю по відношенню до рідних дітей свого чоловіка. Чоловік процедурно визнаний батьком своїх дітей (мова йде про реєстрацію народження дитини в органах РАЦСу з визначенням походження дитини) і у мачухи немає правових підстав ставити під сумнів походження падчерки, пасинка.

Вітчим – чоловік своєї дружини по відношенню до її дітей, які залишилися від попереднього шлюбу. Всі права та обов'язки, якщо вони не були обмежені судом, зберігає біологічний батько дитини, включаючи право на участь у вихованні дитини та обов'язок матеріального утримання.

Отже, виступаючи особами, які утримують та виховують дитину, мачуха та вітчим не мають підстав для пред'явлення позову про визнання батьківства, оскільки факт батьківства був юридично встановлений ще до реєстрації шлюбу з другою жінкою (чоловіком). На підтвердження цієї думки можна скористатися роз'ясненнями постанови ПВС України №3. Нагадаємо, що постанова оперує поняттям «особи, в сім'ї яких виховується дитина». При цьому Пленум Верховного Суду України не розглядає мачуху та вітчима як осіб, в сім'ї яких виховується дитина. В п. 4 постанови мачуха, вітчим, які проживають однією сім'єю з малолітніми або неповнолітніми пасинком, падчеркою, вважаються членами сім'ї. В свою чергу ч.3 ст. 128 СК України не передбачає можливості пред'явлення позову про визнання батьківства членами сім'ї.

3. Суб'єктами сімейних правовідносин можна визначити не тільки фізичних осіб, пов'язаних між собою шлюбом, кровною спорідненістю та усиновленням, але й осіб, пов'язаних між собою деякими правовими формами влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, які також наділені відповідно до норм СК України сімейними правами та обов'язками.

Згідно з ч. 3 ст. 52 Конституції України, ст. 24 Закону України від 26 квітня 2001 року «Про охорону дитинства» [8], ст. 8 Закону України від 13 січня 2005 року «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [9] утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава, в свою чергу, використовує різноманітні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Так, відповідно до ч.3 ст. 24 Закону України «Про охорону дитинства», розділу IV СК України діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, повинні бути передані під опіку чи піклування, на усиновлення або влаштовані на виховання в сім'ї громадян (прийомні сім'ї), в будинки дитини, дитячі будинки, школи-інтернати, дитячі будинки сімейного типу на повне державне утримання.

Крім того, керуючись нормами ст. 261 СК України, можна стверджувати, що однією з форм сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є передача останніх на утримання

та виховання фізичним особам, так званим фактичним вихователям. [2, с. 425; 3, с. 486]

Стаття 261 СК України наголошує, що особа, яка взяла у свою сім'ю дитину, яка є сиротою або з інших причин позбавлена батьківського піклування, має права та обов'язки щодо її виховання та захисту згідно з положеннями статей 249 («Права та обов'язки опікуна, піклувальника щодо дитини») і 262 («Права сестри, брата, мачухи, вітчима та інших членів сім'ї на захист дітей») Кодексу. За аналогією зі ст. 249 СК України фактичний вихователь, так само як опікун і піклувальник, зобов'язаний виховувати дитину, турбуватися про її стан здоров'я, фізичний та психічний розвиток, забезпечити отримання дитиною повної загальної середньої освіти. Він, так само як опікун і піклувальник, має право: 1) самостійно визначати способи виховання дитини з врахуванням її думки та рекомендацій органу опіки та піклування; 2) вимагати повернення дитини від будь-якої особи, яка утримує дитину у себе не на підставі закону або рішення суду, але водночас зобов'язаний не перешкоджати спілкуванню дитини з батьками та іншими родичами, за винятком випадків, коли таке спілкування суперечить інтересам дитини. Крім того, особи, у сім'ї яких виховується дитина, зобов'язані надавати їй матеріальну допомогу, якщо у неї немає батьків, баби, діда, повнолітніх братів та сестер, за умов, що ці особи можуть надавати матеріальну допомогу. (ст. 269 СК України).

Як бачимо, фактичне виховання дітей законодавчо не визначено самостійною правовою формою влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Відсутність чіткого нормативного закріплення прав та обов'язків фактичних вихователів, відсутність вказівки закону щодо юридичного оформлення правовідносин фактичного виховання (чи то у вигляді укладення договору між фактичним вихователем і органом опіки та піклування, чи прийняття органом опіки та піклування відповідного адміністративного акту або рішення суду про призначення конкретної особи фактичним вихователем дитини) наводять на роздуми про існування форми сімейного влаштування дитини, яка нібито їй не потребує нормативного регулювання. Застосування до інституту фактичного виховання за аналогією положень законодавства про опіку та піклування призводить до отождошення цих інститутів, різниця між якими проявляється лише у тому, що опікун, піклувальник призначається компетентним органом (органом опіки та піклування чи судом, у випадках передбачених Цивільним кодексом України) та за його діяльністю здійснюється контроль, чого не спостерігається відносно фактичного вихователя.

Заради справедливості слід зауважити, що можливість тимчасового влаштування дитини, яка залишилась без батьківського піклування, у сім'ю громадян нормативно врегульована.

Пунктом 31 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року №866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» [10] передбачено декілька форм тимчасового влаштування дитини, яка залишилась без батьківського піклування. Зокрема, дитина, у якої є родичі або інші особи, з якими у неї на момент залишення без батьківського піклування склалися близькі стосунки (сусіди, знайомі) і які бажать залишити її на виховання у своїй сім'ї, може перебувати у їх сім'ї до прийняття рішення про влаштування дитини (курсив наш. - О.Ж., М.Л.). Підставою для тимчасового перебування дитини в сім'ї родичів, інших осіб, з якими у неї склалися близькі стосунки, є заява цих осіб про згоду на її тимчасове проживання, акт обстеження житлово-побутових умов заявників та рішення служби у справах дітей про тимчасове влаштування дитини.

Як випливає з вищенаведеного, постанова КМУ від 24 вересня 2008 року №866 передбачає можливість передачі дитини на виховання та утримання до так званих фактичних вихователів до встановлення статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. Після встановлення статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, відповідно до п.35 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, районна, районна у м. Києві та Севастополі держадміністрація, виконавчий орган міської, районної у місті ради за місцем походження такої дитини вживає вичерпних заходів до влаштування її в сім'ю громадян України (усиновлення, під опіку, піклування, у прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу). Коли з певних причин немає можливості влаштувати дитину на виховання у сім'ю, вона може бути влаштована до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Як бачимо, такої форми влаштування дитини у сім'ю як передача її фактичним вихователям постанова не містить.

Таким чином доцільно констатувати, що на законодавчому рівні відсутнє закріплення механізму влаштування дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, в сім'ю фактичних вихователів та здійснення контролю за умовами її проживання, виховання та утримання в таких осіб. Стаття 261 СК України не чітка та не узгоджена з нормами ст.2, ст.ст. 207-2568 СК України, ст.24 Закону України «Про

охорону дитинства», ст. 6 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», постанови КМУ «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини». Тому погоджуючись з позицією С.Я.Фурси щодо категоричності закону відносно достатніх правових підстав взяття у сім'ю дитини [4, с. 700-701], та враховуючи чітке регулювання таких форм влаштування дітей у сім'ю як усиновлення, опіка, піклування, патронат, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, вважаємо недоцільним існування такої форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як взяття їх фізичними особами у свою сім'ю.

Повертаючись до дослідження окресленого питання, на наш погляд, особою, яка утримує та виховує дитину, може бути особа, яка стала учасником сімейних правовідносин на підставі окремих форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. До таких осіб слід віднести патронатного вихователя, прийомних батьків, батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу. Відповідно до гл. 20, 201, 202 СК України вказані особи зобов'язані виховувати та утримувати дітей, позбавлених батьківського піклування. Крім того, згідно з п.3 ч.1 ст.255, ч. 4 ст. 2562, ч. 4 ст. 2566 СК України патронатний вихователь, прийомні батьки, батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу є законними представниками дітей і діють без спеціальних на те повноважень як опікуни та піклувальники.

Як вбачається з вищенаведеного, з однієї сторони, патронатний вихователь, прийомні батьки, батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу є особами, на яких законом покладено обов'язок утримувати та виховувати дитину. В такому розумінні патронатний вихователь, прийомні батьки, батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу як особа, яка утримує та виховує дитину, відповідно до ч. 3 ст. 128 СК України мають право пред'явити до суду позов про визнання батьківства. З другої сторони, стосовно захисту прав та інтересів дитини закон розглядає вказаних осіб як опікунів та піклувальників. Таким чином, патронатний вихователь, прийомні батьки, батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу, керуючись п.3 ч.1 ст.255, ч. 4 ст. 2562, ч. 4 ст. 2566 та ч. 3 ст. 128 СК України мають право пред'явити позов про визнання батьківства як опікун чи піклувальник та діяти в судовому процесі на підставі чч. 1, 2 ст. 39, 42, 44 ЦПК України.

Висновки. Зважаючи на викладене, можна сформулювати декілька основних висновків:

1. Поняттям «особа, яка утримує та виховує дитину», яке вживається в СК України, охоплюються такі особи: баба, дід, прабаба, прадід, брат, сестра, мачуха, вітчим, особа, яка взяла у свою сім'ю дитину, патронатний вихователь, прийомні батьки, батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу. Проте не всі з перелічених осіб, які утримують та виховують дитину, можуть бути ініціатором позовного провадження у справі про визнання батьківства. Пред'явити в якості особи, яка утримує та виховує дитину, позов про визнання батьківства мають право баба, дід, брат, сестра, особа, яка взяла у свою сім'ю дитину. Таким правом наділені й патронатний вихователь, прийомні батьки, батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу, але з врахуванням положень СК України ці особи звертаються до суду з позовом про визнання батьківства як опікуни або піклувальники.

На наше переконання, законодавцю доцільно відмовитися від такого загального та в певній мірі оціночного поняття як «особа, яка утримує та виховує дитину». Замість словосполучення «особа, яка утримує та виховує дитину» в ч. 3 ст. 128 СК України необхідно чітко перелічити осіб, які мають право пред'явити позов про визнання батьківства. Так, крім матері, особи, яка вважає себе батьком дитини, опікуна, піклувальника дитини, самої дитини, яка досягла повноліття, до осіб, які мають право пред'явити позов, можна віднести бабу, діда, брата, сестру, патронатного вихователя, прийомних батьків, батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу.

2. З огляду на наявність неоднакового розуміння та відповідно помилкового тлумачення основних інститутів сімейного законодавства, необхідним є узгодження положень Постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» з нормами СК України.

3. Враховуючи чітке регулювання таких форм влаштування дітей у сім'ю як усиновлення, опіка, піклування, патронат, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, вважаємо недоцільним існування такої форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як взяття їх фізичними особами у свою сім'ю. Положення ст.ст. 261, 269 СК України не чіткі та не узгоджені з нормами ст.2, ст.ст. 207-2568 СК України, ст.24 Закону України «Про охорону дитинства», ст. 6 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», постанови КМУ «Питання діяльності органів опіки та піклу-

вання, пов'язаної із захистом прав дитини». Тому пропонуємо виключити статті 261, 269 з Сімейного кодексу України.

1. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року / Верховна Рада України. – К.: Атіка, 2002. – 80 с.

2. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / [С.В.Ківалов, Ю.С.Червоний, Г.С.Волосатий та ін.] ; за ред. Ю.С.Червоного. – Кієв-Одеса: Юрінком Інтер, 2008. – 504 с.

3. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України : Науково-практичний коментар / З. В. Ромовська. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2003. – 532 с.

4. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / [О.О.Кармаза, В.О.Коцоба, О.М.Клименко та ін.] ; за заг. ред. С.Я.Фурси. – К.: Видавель Фурса С.Я.: КНТ, 2008. – 1248 с.

5. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/2087068D9528277DC325718F0027174A?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=2087068D9528277DC325718F0027174A&Count=500&>

6. Цивільний процесуальний кодекс України. Станом на 1 вересня 2010 року. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.

7. Штефан М.Й. Цивільний процес: підруч. [для студ. юрид. спеціальностей вищих закладів освіти.] / М.Й. Штефан. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 696 с.

8. Закон України „Про охорону дитинства” від 26 квітня 2001 року // Урядовий кур’єр. – Орієнтир. – 6 червня 2001 року. – № 98.

9. Закон України „Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” від 13 січня 2005 року // Голос України. – 8 лютого 2005. – №23. – С. 6-8.

10. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року №866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=866-2008-%EF>
Логвінова М.В., Ганкевич-Журавльова О.М. Окремі аспекти пред’явлення позову про визнання батьківства особою, яка утримує та виховує дитину

Стаття присвячена теоретико-правовому дослідженню поняття особи, яка утримує та виховує дитину, як однієї з осіб, яка наділена правом пред’явлення позову про визнання батьківства. У дослідженні авторами запропоновано внести зміни до чинного Сімейного кодексу України з метою усунення проблем, які виникають при використанні поняття «особа, яка виховує та утримує дитину».

Ключові слова: позов про визнання батьківства, учасники сімейних відносин, особа, яка утримує та виховує дитину.

Логвінова М.В., Ганкевич-Журавльова О.М., Отдельные аспекты предъявления иска о признании отцовства лицом, которое содержит и воспитывает ребёнка

Стаття посвящена теоретико-правовому исследованию понятия лица, которое содержит и воспитывает ребенка, как одного из лиц, которое наделено правом предъявления

иска о признании отцовства. В исследовании авторами предложено внести изменения в действующий Семейный кодекс Украины с целью устранения проблем, возникающих при использовании понятия «лицо, которое воспитывает и содержит ребенка».

Ключевые слова: иск о признании отцовства, участники семейных отношений, лицо, которое содержит и воспитывает ребенка.

Logvinova M.V., Hankevych-Zhuravlyova O.M. Some aspects claim for acknowledgment of paternity person who keeps and educates the child

The article is devoted to the theoretical and legal study of the concept of a person who maintains and educates the child as one of the persons authorized to which a claim for recognition of paternity. The study authors suggested amendments to the current Family Code of Ukraine to solve problems that arise when using the term «person who brings and keeps the child.»

Keywords: claim for recognition of parentage, members of family relations, the person who maintains and educates the child.

Олійник О.С.

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

УДК 346.12.

Трансформація соціально-економічної системи держави в напрямку створення цивілізованого ринку нерозривно пов'язана із запровадженням адекватних ринковим засадам засобів регулювання господарської, в тому числі підприємницької діяльності. Іншими словами, на законодавчому рівні має бути створене правове поле, в якому встановлені належні механізми правового регулювання господарської діяльності, які б дозволяли і сприяли суб'єктам господарювання розвивати свої економічні, а отже, і правові відносини за певними правилами, встановленими цивільним та господарським законодавством України. Зміцнення правових відносин суб'єктів господарювання, зокрема й тих, які здійснюють діяльність в умовах спеціальних правових режимів, значною мірою базується на особливостях сучасних правових механізмів регулювання господарської діяльності.

Предметом дискусій в умовах сьогодення є постійні пошуки шляхів і засобів найбільш ефективного правового режиму господарювання. Основною метою при цьому є пошук балансу інтересів держави та підприємця. На законодавчому рівні ця теза реалізується шляхом прийняття таких нормативно-правових положень, які б стимулювали суб'єктів господарювання діяти в інтересах держави та суспільства. Саме як один із заходів забезпечення такого балансу інтересів слід розглядати і встановлення спеціальних правових режимів, зокрема спеціальних правових режимів здійснення господарської діяльності, запроваджених законодавством України. Адже соціально-економічний розвиток країни з